

Græsk C, valgfag

Vejledning

Undervisningsministeriet
Styrelsen for Undervisning og Kvalitet
Gymnasiekontoret, marts 2018

Vejledningen præciserer, kommenterer, uddyber og giver anbefalinger vedrørende udvalgte dele af læreplanens tekst, men indfører ikke nye bindende krav.

Citater fra læreplanen er anført i kursiv.

Indholdsfortegnelse

1. Identitet og formål	3
1.1. Identitet	3
1.2. Formål	3
2. Faglige mål og fagligt indhold	4
2.1. Faglige mål	4
2.1.1. Fagets identitet og metoder	5
2.2. Kernestof	5
2.3. Supplerende stof	6
2.4. Omfang	6
3. Tilrettelæggelse	6
3.1. Didaktiske principper	6
3.1.1. Begynderfasen	6
3.1.2. Læsning af græske originaltekster	7
3.1.2.1. Oversættelse	7
3.1.2.2. Sproglig analyse	7
3.1.2.3. Indholdsanalyse	7
3.1.2.4. Perspektivering	8
3.1.3. Brug af paralleloversættelser	8
3.2. Arbejdsformer	8
3.2.1. Projektprægede forløb og innovation	8
3.2.2. Skriftligt arbejde	9
3.2.2.1. Skriftlighed som arbejdsform	9
3.2.2.2. Formidlingskrivning	9

3.2.3. Græsk i et studie- og karriereperspektiv	9
3.3. It	10
3.4. Samspil med andre fag.....	10
3.4.1. Studieretningsprojektet	11
4. Evaluering.....	11
4.1. Løbende evaluering.....	11
4.2. Prøveform	12
4.2.1. Undervisningsbeskrivelse	12
4.2.2. Mundtlig prøve.....	12
4.3. Bedømmelseskriterier	13
4.3.1. Karaktergivning. 7-trins-skalaen	13

1. Identitet og formål

1.1. Identitet

Græsk er et videns- og kundskabsfag, et færdighedsfag og et kulturfag. Disse sider af faget er ligeværdige, betinger gensidigt hinanden og sikrer faglig dybde. Faget omhandler antikken som grundlag for senere perioders kultur og forestillingsverden og beskæftiger sig med græske originaltekster og monumenter, hvori værdier, begreber og formsprog, der blev normgivende for senere perioders kunst, litteratur, tænkning og værdier, kommer til udtryk. Græsk åbner derfor for et førstehåndskendskab til antikken og dens efterliv såvel europæisk som globalt. [LP, stk. 1.1.]

Græsk er et videns- og kundskabsfag. Faget giver eleverne viden om antikken og dens efterliv, og eleverne opnår gennem undervisningen kundskaber, der gør dem i stand til i bred forstand at anvende denne viden og kunne handle i både tanke og praksis på baggrund af denne viden.

Græsk er et færdighedsfag. Eleverne opnår konkrete færdigheder i at læse græske originaltekster med sproglig og indholdsmæssig bevidsthed. Centralt står derfor det sproglige og indholdsmæssige arbejde med antikke originaltekster på græsk.

Græsk er et kulturfag. Undervisningens grundlag og genstand er den antikke, græske kulturs egne udsagn, dvs. græske originaltekster og græske monumenter, med hvilke græsk kultur har sat sig spor i senere perioders kultur og forestillingsverden fra Romerriget til i dag. Faget er helt centralt for elevernes almindelse ved at vise den græske kulturs massive og vedvarende påvirkning af senere kultur og tænkning både europæisk og globalt. Græsk er et kultursprog, og græsk kultur kommer til udtryk gennem det græske sprog. Faget beskæftiger sig således med forholdet mellem sprog og kultur under en historisk synsvinkel.

I læreplanens brug af udtrykket *normgivende* ligger en forpligtelse i materialevalget, idet de græske tekster og monumenter skal have en lødighed, der gør dem egnede til at vise de spor, antikken har sat. Disse spor findes både i europæisk og i global sammenhæng og vil bl.a. vise sig i den gentagne tilbagevenden til antikken, der ses i markante frisættelsesperioder som renæssancen og oplysningstiden, men også i moderne sammenhæng er sporene tydelige. Således er antikken indlejret i den moderne kultur og i os, og kendskab til antikken i Grækenland giver eleverne baggrund for bedre at forstå en række moderne problemstillinger.

1.2. Formål

Fagets forskellige discipliner bidrager til elevernes almindelse og studiekompetence. Gennem arbejdet med centrale græske tekster og monumenter fra antikken og med tekster og monumenter, der kan perspektivere dem, opnår eleverne viden, kundskaber og færdigheder i forhold til græsk sprog og kultur med vægt på evnen til at se lange linjer og forbindelser mellem antikken og senere kultur. [LP, stk. 1.2.]

Der er i faget en meget nær sammenhæng mellem almindelse og studiekompetence. Faget gør eleverne i stand til at sætte sig ind i almenmenneskelige spørgsmål og problemstillinger. De græske tekster, der læses i faget, er alle blevet læst, imiteret og diskuteret i hver eneste generation siden antikken, og de spørgsmål, der rejses i teksterne, er almengyldige og principielle og indbyder derfor til kritisk refleksion. Det grundige og omhyggelige sproglige og indholdsmæssige arbejde med teksterne, hvor fokus på detaljen bidrager til at forstå helheden og omvendt, giver eleverne en grundighed og systematik, der bidrager til at gøre dem studiekompetente.

Faget sætter eleverne i stand til at analysere og fortolke tekster og monumenter i en historisk kontekst og giver dem begreber til at forstå og reflektere over deres egen kultur og andre kulturer. [LP 1.2.]

Hovedprincippet for arbejdet med teksterne er det princip, der siden J.N. Madvig har været omtalt som ”autopsi”, selvsyn. Eleverne møder ved selvsyn antikken gennem læsning af de græske originaltekster og perspektiverer og relaterer antikken til senere perioder, herunder til deres egen samtid. På trods af den fremmede verden, antikken kan være for eleverne, læses autentiske tekster og ikke refererende gengivelser af dem. Når der læses græsk originaltekst, er autopsien fuldstændig. Når der læses i oversættelse, er det kun oversættelsen, der er det fortolkende mellemlid mellem den antikke tekst og den moderne læser. Tilsvarende gælder det for kunsten, at der kun er den fotografiske gengivelse mellem værket og beskueren. Eleverne vil i græsk opleve antikken som en del af deres egen kulturelle bagage, hvilket bidrager til deres forståelse af og refleksion over både deres egen og andre kulturer.

Faget introducerer eleverne for antikken som den første af en række perioder, hvor udforskning af forholdet mellem menneske, natur og samfund udgør en forudsætning for individets dannelse. [LP 1.2.]

Fra antikken til i dag har der været fokus på viden med dertilhørende dannelse og uddannelse som grundlag for det enkelte individs dannelse og frisættelse fra autoriteterne (fra mythos til logos). I den klassiske oldtid opstod videnskaberne som del af dette dannelses- og frisættelsesprojekt. Det begyndte i den græske oplysningstid, blev fortsat af romerne, blev genoptaget i renæssancen og fuldt udfoldet i og efter 1700-tallets oplysningstid med tilblivelsen af den moderne verden. Det vil derfor være naturligt, at dele af de perspektivtekster, der anvendes i undervisningen, tematiserer ovenstående.

Faget giver desuden eleverne en grundlæggende forståelse for diskussioner om samfundsindretning og demokrati i antikken og nutiden [LP 1.2.]

Græsk bidrager til elevernes demokratiske dannelse. Der er ikke i læreplanen krav om, at der i undervisningen skal indgå et særligt tema, der omhandler demokrati og styreformer, men det bør i undervisningen tematiseres, at det er en forudsætning for at kunne anlægge et historisk perspektiv på moderne diskussioner om demokrati, at man kender tilsvarende antikke diskussioner om demokrati og styreformer. I det klassiske Athen møder vi demokratiet i yderste konsekvens på godt og på ondt, og de græske tekster indtager ofte en kritisk position, der indbyder til diskussion om og refleksion over de moderne demokratier.

2. Faglige mål og fagligt indhold

2.1. Faglige mål

Afsnittet om faglige mål er læreplanens vigtigste afsnit og reference for læreplanens øvrige afsnit. Undervisningen har altid de faglige mål for øje. Således er kernestoffet bestemt med henblik på opfyldelsen af de faglige mål. De fleste faglige mål er generelle og opfyldes gennem alle læste tekster.

Eleverne skal kunne:

- oplæse og oversætte lettere græske tekster til dansk med brug af fagets hjælpemidler
- sætte teksterne ind i deres historiske, samfundsmæssige og kulturelle kontekst og forholde sig til deres betydning i senere kultur
- begrunde oversættelsen i en syntaktisk analyse
- anvende morfologisk viden til at genkende de almindelige former i attisk græsk
- identificere centrale ord og begreber i de græske tekster og genkende dem som fremmedord, låneord og oversættelselån i andre sprog, herunder videnskabsprogene
- anvende viden om græsk sprog til at diskutere ligheder og forskelle mellem græsk og dansk [LP, stk. 2.1.]

De faglige mål for græsk på C-niveau beskriver faget på et elementært niveau. C-niveau er et begynderniveau, men det er også et afsluttet forløb. De krav, der stilles til viden om græsk historie, samfund og kultur defineres ud fra de læste tekster. De faglige mål kan derfor kun nås, når der læses tekster af en lodighed, som gør det muligt at arbejde med græsk kultur.

Når det kræves, at eleverne skal kunne læse lettere græske tekster, og når kernestoffet også tillader læsning af lettere bearbejdede tekster, betyder det, at der ikke kan forventes en selvstændig læsefærdighed i faget.

Niveauet er det sprogligt elementære: Eleverne skal vide, hvorledes man finder opslagsformer, og skal således sættes i stand til at anvende en ordbog/ordliste, ligesom de skal have arbejdet med en (lettere) græsk grammatik. Både morfologi og syntaks er defineret i forhold til de læste tekster og således ikke et mål i sig selv.

Kravet til gloser fremgår af kernestoffet, hvor der tales om grundlæggende græsk ordforråd. Målet med undervisningen er, at eleverne kender nogle af de mere almindelige gloser og har et kendskab til morfemer, der sætter dem i stand til at genkende almindelige bøjningsformer i attisk græsk.

Det er først og fremmest de læste tekster, der definerer omfanget af den grammatiske viden. Der kræves altså et kendskab til grammatik, der er tilstrækkeligt til, at eleverne kan oversætte og forstå de opgivne tekster.

Det er et mål, at eleverne får viden om det græske sprogs rolle for den moderne ordskat. Kravet er, at de skal kunne demonstrere denne viden ud fra konkrete eksempler i teksten.

Eleverne skal kunne:

- *behandle problemstillinger i samspil med andre fag* [LP, stk. 2.1.]

Græsk C kan indgå i studieretningsprojektet, og faget kan derfor også naturligt indgå i de tværfaglige forløb, der leder op til studieretningsprojektet, herunder, hvis faget ligger i 1g eller 2g, i studieretningsopgaven i 2g. Derudover vil det være oplagt at samarbejde med andre fag om både kernestof og supplerende stof, herunder det perspektiverende materiale.

2.1.1. Fagets identitet og metoder

Det sidste faglige mål omhandler fagets identitet og metoder.

Eleverne skal kunne:

- *demonstrere viden om fagets identitet og metoder.* [LP, stk. 2.1.]

Kravet stilles dels af hensyn til faget selv for at kunne vurdere, hvad der arbejdes med i faget, hvordan der arbejdes i faget og med hvilket formål, og for i fagligt samspil med andre fag at kunne vurdere fagets muligheder og begrænsninger.

Som nævnt i læreplanens stk. 1.1 er græsk et videns- og kundskabsfag, et færdighedsfag og et kulturfag. Det er en helt central del af fagets identitet at læse teksterne i egen ret. Undervisningen skal lægge vægt på at ekspliciterer dette for eleverne.

Græsk er et humanistisk fag, og udgangspunktet for fagets metoder er hermeneutisk. Teksterne og monumenterne er knyttet til en bestemt historisk, kulturel og åndshistorisk kontekst, og teksterne skal læses solidarisk og kritisk på deres egne præmisser. Eleverne skal i undervisningen gøres bevidste om de forudsætninger, de møder teksterne med, og lære ikke at trække egne forudfattede holdninger ned over teksten. Man kan i undervisningen tale med eleverne om, at man som læser af de antikke tekster skal være reflekteret og kritisk, men også villig til at lade sig udfordre, bevæge og danne i mødet med den fremmede livsverden, antikken er. De klassiske tekster og monumenter, som græsk beskæftiger sig med, er ikke blot historiske dokumenter, men har fungeret som stadige forbilleder og kilder til inspiration i de efterfølgende perioder indtil vor tid. Det er i den sammenhæng, at læreplanens krav om læsning af centrale tekster [LP, stk. 1.2.], skal ses, idet der hermed menes tekster, der har sat sig spor.

Fagets helt centrale metode er den grundige, autoptiske nærlæsning af originalteksterne, der danner udgangspunkt for en analyse og fortolkning. Det vil være naturligt at begynde med oversættelsen, når tekstens mening skal etableres, og arbejdet med fagets hjælpemidler som ordbog og grammatik står derfor helt centralt. Undervisningen skal give eleverne forudsætninger for at kunne vælge, hvilken betydning blandt mange der er den helt rigtige i en konkret kontekst, og eleverne må kende til ordbogens og grammatikkens metodik for at kunne foretage hensigtsmæssige valg. Tekstens mening etableres dog ikke alene gennem ordbog og grammatik, idet viden om fx tekstens forfatter, genre, kontekst og samtidig bidrager til at etablere dens betydning.

Nærlæsningen tager udgangspunkt i de enkelte ord og formuleringer, sådan som de rimeligvis må forstås i konteksten og i værket. Analysen og fortolkningen af tekststykket eller værket vil derfor altid foregå under inddragelse af konkrete tekststeder som belæg. I tillæg til nærlæsningen er der et meget stort antal metoder og analysestrategier, man kan anvende, alt efter om der fokuseres på tekstinterne eller teksteksterne faktorer. Moderne litteraturteoretiske tilgange kan inddrages til at åbne for flere perspektiver af teksten, men det bør ikke ske for teoriens skyld, men altid med respekt for teksten selv. Det vil være naturligt at diskutere analysestrategier med eleverne, så de bliver bevidste om, at bestemte metoder og teorier giver tilsvarende bestemte blik på teksterne, og at det man får frem i teksten, afhænger af, hvad man ser efter, og hvordan man ser på teksten. Det er vigtigt at tale med eleverne om, hvad den metodiske tilgang i undervisningen er – uanset hvor enkel den end måtte være – og det er vigtigt i undervisningen at pointere, at formålet med det metodiske tekstlæsningsarbejde er at give et så kvalificeret bud på tekstens betydning som muligt.

2.2. Kernestof

Kernestoffet er lettere græske originaltekster og græske originaltekster, der er lettere bearbejdet. En lettere bearbejdning kan bestå i en lettere parafrasering af teksten eller dele af teksten, udeladelse af ord eller passa-

ger og erstatning af vanskelige og sjældne ord og former. Bearbejdningen af teksten skal ikke være kraftige, end at teksten stadig fremstår med sit oprindelige budskab i en genkendelig form (dog ikke nødvendigvis i metrisk forstand) og en syntaks, der gør den rimelig som grundlag for en eksamination.

De øvrige dele af kernestoffet er bestemt i forhold til de læste tekster.

2.3. Supplerende stof

Supplerende stof er oversættelser, både paralleloversættelser og oversættelser, der kan sætte de læste tekststykker ind i kontekst. Supplerende stof kan også være perspektiverende tekster, både antikke tekster og efterantikke tekster. Supplerende materiale er desuden arkæologisk materiale, som kan uddybe og perspektivere teksterne ved at sætte dem i en mere konkret sammenhæng. Der arbejdes i græsk C med det udvidede tekstbegreb, og det vil være naturligt at inddrage mange forskellige former for materiale, herunder også elektronisk materiale og afspillede tekster på dansk og evt. også på engelsk eller andre fremmedsprog, som en del af det supplerende stof.

2.4. Omfang

Forventet omfang af de græske tekster er normalt svarende til 10-15 sider.

Forventet omfang af øvrigt materiale er normalt svarende til 40-50 sider.

Undervisningen i græsk C bygger på en bred vifte af faglige materialer, både trykte og elektroniske. Omfanget af både græske originaltekster og det øvrige materiale dækker det samlede forløb og opgøres ikke i normalsider, men efter et rimelighedsskøn i forbindelse med de enkelte materialer.

Omfanget af fagligt stof anføres i beskrivelsen af den gennemførte undervisning (undervisningsbeskrivelsen), der færdigredigeres ved afslutningen af undervisningen. Omfanget angives normalt med en sådan detaljeringsgrad, så det af undervisningsbeskrivelsen fremgår, hvorledes det faglige stof har været vægtet i undervisningsforløbet. Dette vil normalt ske ved at angive et skønsmæssigt sidetal.

3. Tilrettelæggelse

Ved tilrettelæggelsen af undervisningen er det meget vigtigt, at læreren er bevidst om, at græsk på C-niveau er et elementært begynderniveau.

3.1. Didaktiske principper

Undervisningen tager udgangspunkt i det sproglige niveau, eleverne har nået i almen sprogforståelse. [LP, stk. 3.1.]

Fra almen sprogforståelse medbringer eleverne et fælles sprogligt begrebsapparat, og de kender til principperne for helsætningsanalyse. I samarbejde med de øvrige sprogfag arbejdes der videre på dette grundlag.

Der lægges i undervisningen vægt på, at fagets sproglige og indholdsmæssige discipliner opleves som en helhed. [LP, stk. 3.1.]

Dette princip gælder både i begynderfasen og i det videre forløb i undervisningen.

3.1.1. Begynderfasen

Det er en god ide at planlægge begynderfasen således, at eleverne kommer i gang med at læse originaltekst så hurtigt som muligt. Det anbefales, at der alene læses sammenhængende tekster, og at der ikke vælges et begynder-system, som indøver sproget ved hjælp af løsrevne sætninger. De sammenhængende tekster bør desuden have et indhold, så kulturstoffet kan inddrages helt fra begyndelsen af undervisningen.

I begynderfasen kan skrive-, lytte- og taleøvelser øge elevernes aktive sprogtiltagelse og desuden være et kreativt og motiverende element i timerne. Eleverne skal lære morfologi i tilstrækkeligt omfang til, at de kan oversætte, men morfologien må ikke svulme, så græsk fremtræder som en rebus. Det er væsentligt, at græsk både i begynderfasen og i det senere forløb fremstår som et sprog, der er tilgængeligt ved anvendelse af såvel sproglig og kulturel viden som grammatisk metode - og læserens intuition.

På stx kan undervisningen i græsk på C-niveau udnytte, at den foregår samtidig med eller i forlængelse af undervisningen i oldtidskundskab og således kan udnytte og nuancere det overblik over græsk kultur, der opnås eller er opnået i historie og oldtidskundskab.

3.1.2. Læsning af græske originaltekster

Der skal indgå ubearbejdet tekst i undervisningen. Der læses mindst tre forfattere eller genrer. [LP, stk. 3.1.]

At mindst tre forfattere eller genrer skal være læses vil sige, at mindst tre forfattere eller genrer skal være repræsenteret blandt de læste græske tekster. Nogle af disse forfattere eller genrer kan læses som bearbejdet tekst.

Det kan anbefales at undervisningens tekster og emner vælges, så de danner et sammenhængende univers for eleverne. Der kunne heri ligge en hindring for elevernes medbestemmelse, og derfor er det vigtigt, at læreren tidligt inddrager eleverne i undervisningens planlægning ved at præsentere dem for forskellige muligheder i valget af tekster og temaer. De sproglige og kulturhistoriske krav, der stilles i faglige mål, afpasses efter, hvad der kræves for at læse de valgte tekster.

I forbindelse med læsningen indgår fire centrale discipliner: oversættelse, sproglig analyse, indholdsanalyse og perspektivering. De fire discipliner gennemgås kort nedenfor.

3.1.2.1. Oversættelse

Oversættelse af teksterne har en dobbelt funktion: Den er en kontrol af, at indholdet og sætningsstrukturen er forstået, og samtidig en træning i at formulere fremmedartede tanker og udtryksformer på dansk. Den lidt kluntede, tekstnære oversættelse er et godt redskab til at komme ind i en tekst med respekt for tekstens egen ordstilling. Den gode oversættelse er resultatet af en vurdering, der også inddrager tekstens stilistiske elementer. Således bør eleverne lære at formulere alt, hvad teksten siger, på dansk. Lejlighedsvis bør eleverne også forsøge sig med mere frie og litterære oversættelser, der kan følges op af overvejelser om oversættelsesproblematik og oversættelsesstrategier.

3.1.2.2. Sproglig analyse

Elevernes tilegnelse af færdigheder i sproglig analyse skal først og fremmest give dem et redskab til tydning og forståelse af teksterne. Den sproglige analyse er således ikke et mål i sig selv, og de nødvendige sproglige kundskaber defineres i forhold til de valgte tekster.

Ifølge de faglige mål skal eleverne kunne *anvende morfologisk viden til at genkende de almindelige former i attisk græsk.* [LP, stk. 2.1.]

Læses der fx Herodot eller andre forfattere, der afviger væsentligt fra attisk græsk, vil det være naturligt at bearbejde disse tekster. Under indlæringen af morfologien kan det anbefales især at indøve ordstammer og morfemer, og de vigtigste lydregler kan bidrage til den morfologiske forståelse. I det hele taget er det en god idé at lægge vægten på det systematiske, hvortil opstillinger af nominal- og verbalbøjninger, som tydeligt markerer morfemerne, tjener. Læreren må nøje overveje, hvilke former eleverne skal lære, og hvilke former der forekommer så sjældent, at det vil være mest hensigtsmæssigt at give dem som gloser.

Tilsvarende anbefales det at systematisere syntaksen og fx inddele ledsætninger i tre grundtyper: substantiviske, adjektiviske og adverbelle, der igen kan bestemmes i et antal ledfunktioner.

3.1.2.3. Indholdsanalyse

Sproget er ikke blot et kommunikationsmiddel til overførelse af praktisk og konkret information, men også et nuanceret instrument til formidling af logisk argumentation, filosofisk indsigt, æstetisk oplevelse og følelser. Undervisningen må tilrettelægges således, at denne erkendelse er mulig på de forskellige kundskabstrin, også de elementære. Det er en god idé at begynde tekstfortolkningen med en parafrase, der begrundes og dokumenteres i teksten, fx ved fremdragelse af nøgleord, antitetiske opstillinger osv.

For at forstå teksterne skal eleverne kunne placere forfatterne i en litterær og historisk sammenhæng. Eleverne må altså erhverve sig et oversigtsmæssigt kendskab til græsk historie og kultur. Kendskab til græsk historie og kultur, herunder hvilke værdier, begreber og tanker undervisningen kan behandle, defineres af de læste tekster.

3.1.2.4. Perspektivering

Antikke perspektivtekster har til formål at uddybe og nuancere de græske originaltekster. De antikke perspektivtekster kan være af samme forfatter, i samme genre eller have samme eller modsat tematik, som en græsk originaltekst. Der kan læses både græske og romerske tekster i oversættelse som antikke perspektivtekster. Romerske tekster i oversættelse kan vise, hvorledes romersk kultur har græsk kultur som en af sine forudsætninger, og de kan naturligt læses i et samarbejde med latin eller oldtidskundskab. På samme måde kan senere tekster være læst i samarbejde med et andet fag.

3.1.3. Brug af paralleloversættelser

Paralleloversættelser inddrages som et hjælpemiddel i forbindelse med tekstlæsningen og som udgangspunkt for en drøftelse af oversættelsesproblematikker.

For at kunne bruge en paralleloversættelse som et hjælpemiddel i forbindelse med tekstlæsningen skal eleverne gøres bevidste om, hvilken hjælp de kan forvente fra en paralleloversættelse: Den er normalt ikke en nøgle til den græske sætnings syntaks eller en umiddelbar nøgle til oversættelsen, men til en indsigt i indholdet af sætningen og dermed en indirekte hjælp til oversættelsen.

3.2. Arbejdsformer

Undervisningen tilrettelægges, så den fremmer elevernes faglige nysgerrighed og engagement i forhold til fagets discipliner. I undervisningen indgår derfor gennem hele forløbet varierede undervisnings- og arbejdsformer. Selvom vægten i begynderfasen ligger på den sproglige indlæring, inddrages det kulturelle stof allerede fra begyndelsen, og digitale hjælpemidler inddrages både i det sproglige arbejde og i arbejdet med kulturstoffet. [LP, stk. 3.2.]

I græsk anvendes en række forskellige arbejdsformer, herunder lærerforedrag, individuelt arbejde, gruppearbejde, klassesamtale samt mere selvstændige arbejdsformer. Det vil være naturligt, at der er en progression i arbejdsformerne fra relativt høj lærerstyring i begynderfasen til mere selvstændige arbejdsformer i det senere forløb.

Det sproglige arbejde med teksterne, herunder oversættelse, morfologisk analyse og helsætningsanalyse står centralt igennem hele forløbet, men det kulturelle stof inddrages allerede fra begyndelsen. Det er væsentligt, at eleverne både i begynderfasen og i det senere forløb lærer at bruge både deres sproglige viden og deres sproglige fantasi og intuition i arbejdet med teksterne, og at de opmuntres til aktivt at danne og afprøve egne hypoteser om sprogets opbygning.

Det er væsentligt fra starten af undervisningen at lære eleverne god notatteknik i arbejdet med teksterne, herunder nedskrivning af enkeltgloser (gerne i opslagsform) samt grammatiske, indholdsmæssige og stilistiske kommentarer. Erfaringsmæssigt er det meget vanskeligt for eleverne at begrænse deres notatagning både i begynderfasen og i det senere forløb, og det vil derfor være en god ide, at tale med eleverne om, at nedskrivning af hele eller store dele af oversættelse fra græsk til dansk ikke er en hjælp, men hæmmer læreprocessen.

Det vil være naturligt, at elevernes arbejde med teksterne løbende bliver mere selvstændigt. Selvstændigt arbejde indebærer en vis sikkerhed i at håndtere fagets metoder som tekstanalyse og fortolkning samt fagets hjælpemidler som ordbog og grammatik, håndbøger og elektroniske hjælpemidler.

3.2.1. Projektprægede forløb og innovation

Efter begynderfasen indgår mere selvstændige arbejdsformer, der bl.a. forbereder eleverne til studieretningsprojektet, herunder også projektprægede forløb, hvor eleverne arbejder med bestemte problemstillinger eller innovative løsningsforslag. [LP, stk. 3.2.]

I det samlede undervisningsforløb skal der indgå projektprægede forløb, hvor eleverne arbejder mere selvstændigt med udarbejdelse af problemstillinger eller innovative løsningsforslag. Med betegnelsen ”projektprægede” ligger en hensyntagen til fagets omfang som C-niveau. Projektarbejdet kan udføres af eleverne enkeltvis eller i grupper og kan være mere eller mindre omfattende. Under arbejdet fungerer læreren som vejleder. Vejlederens opgave er at hjælpe eleverne til at præcisere deres problemformulering og at vise dem en i forhold til fagets standarder metodisk forsvarlig omgang med materialet. Vejlederen skal fastsætte præcise krav til processen, herunder frister, og til produktet, herunder omfang. Ved denne proces tilegner elever-

ne sig ikke blot viden om det valgte emne, men også kundskaber i at mestre faget græsk med dets specifikke måde at behandle sin genstand på, som kan overføres på andre områder i og udenfor faget.

Det er vigtigt, at det – uanset elevernes grad af medindflydelse på projektet – fremgår tydeligt for eleverne, *hvorfor* projektet er relevant, *hvad* der er arbejdsopgaven i processen, *hvilke* produktkrav der er, *hvordan* eleverne skal nå dertil samt *hvilke* faglige og personlige kompetencer, projektet skal træne dem i.

Indgår udarbejdelse af innovative løsningsforslag i undervisningen, er det væsentligt, at eleverne gøres bevidste om, at det at arbejde innovativt medfører at skabe noget, som har værdi for andre. Dette kan forstås som helt ny viden, forbedring af eksisterende viden eller noget, som skaber værdi og er nyt i konteksten. Det innovative arbejde kan både foregå inden for faget eller i samarbejde med andre fag.

Der henvises i øvrigt fagets side på EMU, hvor der er eksempler på, hvordan man kan arbejde med innovation i de klassiske fag.

3.2.2. Skriftligt arbejde

Skriftligt arbejde kan indgå i undervisningen i græsk C både som faglig formidling, evaluering og som didaktisk værktøj i den daglige undervisning. Faget har ikke afsat fordybelsestid, men kan alligevel bidrage til udvikling af elevernes skriftlige kompetencer og indgå i skolens progressionsplan herfor. Eleverne har en individuel pulje på 130 timer foruden fordybelsestiden i fagene, og denne pulje kan fx bruges til særlige skriveprojekter i fagene, herunder også i græsk. Disse timer administreres af skolens ledelse, og man kan læse mere herom i vejledningen til Bekendtgørelse for Gymnasiale Uddannelser.

3.2.2.1. Skriftlighed som arbejdsform

Skriftlighed, herunder tænkeskrivning, kan bruges i den daglige undervisning som arbejdsform og didaktisk værktøj til at stimulere elevens forståelse, refleksion, fordybelse, fantasi og undren. Det kan fx være:

- Hurtigskrivning, hvor eleverne skriver på tid, fx i starten af en time, og formulerer tanker om et emne eller en tekst
- Remediering af læst tekst
- Imitation af genrer eller særlige forfattertræk.
- Synsvinkelskift
- Refleksionsskrivning: ”Skriv om en sætning fra teksten, som du synes er særlig vigtig, eller som undrer dig”
- Timereferat, hvor eleverne løbende eller i afslutningen af timen reflekterer over vigtige pointer. Nedskrives i form af 3-4 sammenfattende sætninger.

Denne form for skriftlighed skal ikke bedømmes af læreren, men bidrager til at give eleverne en dybere forståelse af det faglige stof, så eleverne også lærer faget gennem det at skrive på forskellige måder i faget.

3.2.2.2. Formidlingsskrivning

Græsk C kan indgå i studieretningsprojektet, og det vil derfor være oplagt, at faget også indgår i de tværfaglige forløb, der leder op til studieretningsprojektet, fx studieretningsopgaven eller andre tværfaglige forløb – jf. læreplan for Studieretningsprojektet stk. 3. I forbindelse med disse tværfaglige forløb kan man træne elevernes evne til formidlingsskrivning, herunder delelementer af akademisk skrivning og skrivehandlinger som fx redegørelse, analyse og diskussion. I modsætning til tænkeskrivning, som ikke bedømmes, har formidlingsskrivning fokus på, at eleverne lærer at skrive i forhold til en række faglige normer for faget. Eleverne skriver i modsætning til refleksionsskrivning til andre end sig selv, og målet er at formidle faglig viden og indsigt. Eleverne lærer således fagets diskurs og fagtradition at kende gennem formidlingsskrivning.

3.2.3. Græsk i et studie- og karriereperspektiv

Undervisningen skal give eleverne en bevidsthed om forskellige traditioner for erkendelse og viden som forberedelse til at foretage et selvstændigt og modent uddannelses- og karrierevalg. [LP, stk. 3.2.]

Et centralt element i den græsk-romerske kultur var den filosofisk funderede dannelsesstradition (græsk *paideia*, latin *humanitas*). Filosofien opstod i det arkaiske og klassiske Grækenland, og der var fra begyndelsen en tæt forbindelse mellem naturfilosofi, etik og politik. Også retorikken kom (trods Platons kritik) til at spille

en væsentlig rolle. Det førte til *artes liberales*, som den unge elite blev introduceret til i hellenistisk tid og romertiden, og som dannede udgangspunkt for middelalderens universiteter. Den moderne inddeling af videnskaberne i naturvidenskab og humanvidenskab (samfundsvidenskab og humaniora) går tilbage til universitetskonstruktionen i begyndelsen af 1800-tallet, som var en konsekvens af oplysningstiden. De klassiske fag var de første humanistiske fag i 1800-tallets universitetskonstruktion og dermed humanioras grundlag. De klassiske fag blev betragtet som fundamentet for den almene dannelse og dermed også for det almene gymnasium, der opstod i den samme periode. Undervisningen skal give elevernes en bevidsthed om de klassiske fags identitet, herunder betydningen af almindelse i såvel et studie- og karriereperspektiv som i et personligt perspektiv.

Helt overordnet rummer studie- og karriereperspektivet to dimensioner: For det første skal eleverne opnå en bevidsthed om fagets anvendelse i bred forstand, herunder at den stærke sproglige bevidsthed og den almindelse, faget giver, også er karrierekompetencer. De sproglige og kulturelle spor, som undervisningen opøver eleverne i at identificere, er væsentlige for de fleste videregående uddannelser, hvad enten det er humanistiske, samfundsvidenskabelige, naturvidenskabelige eller tekniske uddannelser. For det andet skal eleverne reflektere over egne muligheder, fx egne faglige styrker og svagheder, med henblik på at kunne træffe og gennemføre valg i forbindelse med senere studie- og karrierevalg og i et personligt perspektiv.

Det kan stimuleres igennem forskellige aktiviteter både i og uden for skolen og i samarbejde med andre fag. I undervisningen kan det eksemplificeres og diskuteres i klassen, hvordan sproglig bevidsthed og humanistisk almindelse er karrierekompetencer. Man kan argumentere for, at den almene dannelse sætter eleverne i stand til at reflektere over deres forhold til omgivelserne kulturelt og historisk, hvorved de kan tage oplyste, myndige og selvstændige beslutninger i deres eget liv. Det er et synspunkt, man også kan diskutere kritisk med eleverne. Undervisningen kan rumme udadrettede aktiviteter, der viser fagets anvendelse og muligheder i forhold til virkelighedsnære og praktiske problemstillinger. Det kunne være praktikophold, samarbejde med kulturinstitutioner eller virksomheder, brobygning, besøg på videregående uddannelsesinstitutioner eller besøg af rollemodeller, fx tidligere elever, der har brugt på deres viden og kompetencer fra græsk i studie- eller erhvervmæssig sammenhæng.

3.3. It

Græsk bidrager som de øvrige fag til elevernes digitale kompetencer og deres digitale dannelse, og it og elektroniske medier inddrages løbende som et naturligt og integreret didaktisk og pædagogisk redskab i undervisningen. Anvendelsen heraf bidrager blandt andet til variation og aktualitet i undervisningen og understøtter læringsprocessen hos den enkelte elev.

Elevernes evne til at søge, udvælge og formidle relevant fagligt materiale om den græsk-romerske oldtid med kritisk bevidsthed skal udvikles, og eleverne skal lære at anvende digitale værktøjer og ressourcer for faget, så de bidrager til faglig fordybelse i arbejdet med både tekster og monumenter. [LP, stk. 3.3.]

Digitale medier anvendes både receptivt og produktivt i undervisningen. Eleverne skal lære at søge informationer på internettet og formidle fagligt stof med brug af digitale medier, herunder præsentationsprogrammer.

Når internettet bruges til informationssøgning er det væsentligt, at eleverne lærer at anvende relevante søgeteknikker og opøver evne til kildekritisk analyse og vurdering. Det kan ske i undervisningen gennem anvisninger og diskussioner af, hvordan man søger og bruger relevant, fagligt materiale i græsk. I den forbindelse er det væsentligt, at eleverne bevidstgøres om betydningen af dokumentation, herunder hvornår der er tale om plagiering, og hvorfor plagiering ikke er lovlig.

Eleverne kan i undervisningen arbejde produktivt med flere forskellige digitale medier i formidlingen af det faglige stof, herunder fx små digitale præstationer, film, blogs eller lignende. Det vil være en god ide at diskutere brugen af digitale medier i undervisningen, så det bidrager til elevernes overvejelser over informationssøgning og formidlingsformer.

De klassiske fags EMU-sider formidler løbende relevant digitalt materiale, herunder links til anvendelige hjemmesider og ressourcer på internettet.

3.4. Samspil med andre fag

Græsk C vil kunne indgå i samspil med andre fag på forskellige måder og niveauer.

Det er et krav, at almen sprogforståelse følges op i studieretningsforløbet, og det vil være oplagt, at græsk løbende samarbejder med både latin, dansk og elevernes moderne fremmedsprog om opfølgning på og udbygning af emnerne fra almen sprogforståelse.

Når faget er studieretningsfag, vælges og behandles dele af kernestof og supplerende stof, så det bidrager til styrkelse af det faglige samspil i studieretningen. [LP, stk. 3.4.]

Græsk C kan være både et studieretningsfag og et valgfag, men vil uanset hvad som humanistisk basisfag kunne indgå i en række sammenhænge i enhver sproglig studieretning. Ofte kan der i en klasse være tale om blandede studieretninger, hvor ikke alle elever har græsk, men det er vigtigt at være opmærksom på, at dette forhold ikke forhindrer samarbejde med de øvrige fag i studieretningen. Selvom en del af klassen ikke kan læse tekster på græsk, kan de læse dem i oversættelse, og oldtidskundskab kan her være et vigtigt bindeled.

Samspillet med andre fag kan finde sted i form af forløbsbaseret samarbejde med et eller flere andre fag, herunder i formaliserede samspil som studieretningsopgaven, eller i forbindelse med de tværfaglige forløb, der leder op til studieretningsprojektet. Samspillet kan også finde sted gennem toning ift. andre elevernes andre fag, både studieretningsfag og fællesfag. Begge former for samspil kan bidrage til faglig dybde og sammenhæng for eleverne.

3.4.1. Studieretningsprojektet

Græsk C kan indgå i studieretningsprojektet. Rammerne for studieretningsprojektet er beskrevet i læreplan og vejledning for studieretningsprojektet.

Af læreplanen for studieretningsprojektet fremgår, at bedømmelsen af projektet skal ske i forhold til de relevante faglige mål for hvert af de fag, der indgår, og det vil sige, at hvert fag skal kunne se sig selv i opgaven. Opgaveformuleringen udformes på en måde, der sikrer, at eleven i besvarelsen får mulighed for at vise, at græsk indgår i projektet. Det betyder, at opgaveformuleringen giver mulighed for, at faglige mål for græsk C kan indgå i bedømmelsen.

Når græsk C indgår i studieretningsprojektet, skal der indgå materiale på græsk, jf. læreplanen for studieretningsprojektet, stk. 4.2.3. Det må forventes, at der citeres relevant fra det græske materiale, og at citaterne kommenteres og anvendes hensigtsmæssigt i besvarelsen. Det vil desuden være naturligt, at der indgår oversættelser af græske tekster i projektet. Udvælgelsen af det græske materiale bør ske under hensyntagen til, at faget er på C-niveau.

Desuden skal opgaveformuleringen give mulighed for, at eleverne kan

- *behandle problemstillinger i samspil med andre fag*
- *demonstrere viden om fagets identitet og metoder.* [LP, stk. 2.1.]

Det betyder, at opgaveformuleringen skal give mulighed for et reelt samspil med et andet fag og for at demonstrere viden om fagets identitet og metoder. Fagets metoder er beskrevet i stk. 2.1. i denne vejledning.

4. Evaluering

4.1. Løbende evaluering

Den enkelte elevs viden, kundskaber og færdigheder i arbejdet med det sproglige og kulturelle stof evalueres løbende. Evalueringen skal give eleven viden om eget faglige standpunkt samt give eleven klare anvisninger på, hvordan det er muligt at forbedre sig. Evalueringen skal desuden bidrage til elevens refleksion over egen faglige udvikling og til elevens forståelse af progression i arbejdet med fagets discipliner. Evalueringen sker gennem mundtlige eller skriftlige fremlæggelser af arbejdet med stoffet eller gennem individuelle test. I evalueringen af det skriftlige arbejde veksles mellem forskellige former for evaluering af det færdige produkt og en procesorienteret evaluering. Udgangspunktet for evalueringen er de faglige mål. [LP, stk. 4.1.]

Der evalueres i græsk inden for de rammer, som skolens evalueringsplan og klasseteamets aftaler fastlægger. Evalueringen tager udgangspunkt i de faglige mål og er som udgangspunkt fremadrettet. Det betyder, at der gives forslag til, hvordan den enkelte elev gradvist bliver i stand til at udvikle sine faglige kompetencer og dermed opfylde de faglige mål. Den løbende evaluering kan ske enten ved individuelle samtaler eller samlet med hele klassen og kan være både mundtlig og skriftlig.

4.2. Prøveform

Græsk C afsluttes med en mundtlig prøve. Reglerne for prøveafholdelse fremgår af læreplanen og eksamensbekendtgørelsen. Eksamensgrundlaget for den mundtlige prøve udgøres af det stof, der er beskrevet i den undervisningsbeskrivelse, der er udarbejdet i faget. Regler vedrørende eksaminandernes brug af internettet for at tilgå tilladte hjælpemidler ved prøverne fremgår af § 6 i ”Bekendtgørelse om visse regler om prøver og eksamen i de gymnasiale uddannelser”. I [vejledningen](#) til denne bekendtgørelse er der givet eksempler på, hvilke hjælpemidler der må, og hvilke der ikke må tilgås via internettet.

4.2.1. Undervisningsbeskrivelse

Undervisningsbeskrivelsen dokumenterer, at undervisningen har været tilrettelagt i overensstemmelse med læreplanen. Undervisningsbeskrivelsens hovedformål er at sikre, at eleverne har den nødvendige information vedr. eksamen, og at censor kan forberede sig til at varetage sit hverv som censor. Med henblik herpå udfyldes en undervisningsbeskrivelse, hvis hovedformål er at beskrive de temaer, som det samlede undervisningsforløb har været organiseret i. Undervisningsbeskrivelsen udarbejdes i overensstemmelse med den af Undervisningsministeriet udsendte skabelon.

Vigtigst i beskrivelsen er:

- forløbets titel
- de enkelte forløbs indholdsmæssige og tematiske fokus
- anvendte materialer

Det er vigtigt, at det indholdsmæssige og tematiske fokus for hvert forløb beskrives fyldestgørende, herunder perspektiveringens temaer. Emnets titel og anvendte tekster kan ikke gøre det ud for en sådan beskrivelse. Beskrivelsen kan med fordel være kort, men skal kunne sætte en udenforstående ind i det overordnede indholdsmæssige og tematiske fokus i de enkelte forløb.

4.2.2. Mundtlig prøve

Der afholdes en mundtlig prøve på grundlag af en opgave, som fordeles ved lodtrækning. Opgaven skal bestå af:

1) en græsk eksamenstekst bestående af et enkelt stykke græsk tekst på højst 1/6 normalside prosa eller op til otte vers poesi udtaget repræsentativt dækkende blandt de læste tekster. Ved kortere tekster, fx digte, kan flere tekster indgå i opgaven. Teksterne skal da være af samme forfatter

2) en antik ekstemporaltekst i oversættelse på op til en normalside. [LP, stk. 4.2.]

En normalside prosa er 2400 enheder (antal anslag inklusive mellemrum). En normalside poesi er 30 vers.

Eksamensgrundlaget for den mundtlige prøve udgøres af det stof, der er beskrevet i den undervisningsbeskrivelse, der er udarbejdet i faget. Prøvematerialet godkendes af censor. Opgaver og materialer sendes til censor mindst 5 hverdage før prøvens afholdelse, medmindre særlige forhold er til hinder herfor. Det kan betyde, at udsendelsen må foretages, før eksamensplanen er offentliggjort. Udsendelsen af opgaver og materialer må da kun ske i et omfang, der ikke medfører, at andre dele af eksamensplanen kan udledes. For at censor kan udfylde sin opgave, er det væsentligt, at undervisningsbeskrivelsen er fyldestgørende udfyldt og dækkende for indholdet af undervisningen.

I prøvematerialet kan indgå både ubearbejdede og bearbejdede græske tekster. Læreren må ved udvælgelsen af de græske eksamenstekster sikre, at alle elever stilles lige i forhold til teksternes sværhedsgrad.

Det er en god ide, at læreren allerede under etableringen af forløbene i undervisningen tænker på mulige ekstemporaltekster. Det er vigtigt, at ekstemporalteksten tydeligt enten taler sammen med den tilhørende antikke eksamenstekst, eller at den tydeligt repræsenterer temaer, som har været behandlet i undervisningen, jf. beskrivelsen af perspektiverende tekster i stk. 3. Eksaminator og censor skal således være opmærksom på, at ekstemporaltekstens muligheder ikke må bero på en enkelt måske for andre end eksaminator skjult pointe, som det kan være vanskeligt for eksaminanden at gennemskue.

Opgaverne må ikke være forsynet med vejledende spørgsmål eller instrukser. [LP, stk. 4.2.]

Den græske eksamenstekst må ikke være forsynet med vejledende spørgsmål eller instrukser, men alene angive forfatter, værk og side- og linjetal, således at eksamensteksten let kan identificeres af eksaminanden i forberedelseslokalet.

Ekstemporalteksten forsynes med en overskrift, som giver eksaminanden de nødvendige forudsætninger for at kunne behandle den, fx en indledning, som giver oplysninger om forfatter, placerer teksten i tid og, hvis det er nødvendigt, introducerer til tekstens indhold og kontekst. Ekstemporalteksten kan være en græsk eller romersk tekst i oversættelse.

Til eksaminationen må kun medbringes de notater, eksaminanden har udarbejdet under forberedelsen. Notaterne må ikke indeholde en oversættelse af hele eksamensteksten eller større sammenhængende dele heraf. [LP, stk. 4.2.]

Der er ikke krav om, at eksaminanden eksamineres på baggrund af et rent eksemplar af eksamensteksten, men eksaminanden må ikke læse op af en sammenhængende, nedskreven oversættelse af længere passager af eksamensteksten.

Eksaminationen former sig som en samtale mellem eksaminand og eksaminator. Der prøves i oplæsning, oversættelse, sproglig analyse, indholdsforståelse og perspektivering. Hele den græske eksamenstekst oversættes. Eksaminator udpeger den eller de sætninger, der skal analyseres sprogligt. [LP, stk. 4.2.]

Eksaminationen indledes normalt med eksaminandens oplæsning af en del af eksamensteksten. Der er ikke krav om, at eksaminanden, hvis eksamensteksten er poesi, skal kunne skandere eller læse metrisk korrekt op. Hele den græske eksamenstekst oversættes. Med sproglig analyse menes først og fremmest syntaktisk analyse af en eller flere helsætninger, men også morfologisk analyse kan indgå som supplement til den syntaktiske analyse.

Eksaminanden skal redegøre for den græske eksamensteksts mening og indhold og for den sammenhæng, hvori den er læst. Med ekstemporalteksten prøves eksaminandens evne til at sætte den græske eksamenstekst eller temaer fra undervisningen i et kulturhistorisk perspektiv. Arkæologisk og andet materiale kan inddrages i eksaminationen. [LP, stk. 4.2.]

Eksaminandens viden om græsk kultur bygger på dokumentarisk grundlag, dvs. det er defineret af det materiale, der er behandlet i undervisningen og som fremgår af eksaminandens undervisningsbeskrivelse.

4.3. Bedømmelseskriterier

Bedømmelseskriterierne fremgår af læreplanen stk. 4.3. Overordnet gælder det, at der skal anlægges en helhedsvurdering, hvor alle discipliner indgår i bedømmelsen.

4.3.1. Karaktergivning. 7-trins-skalaen

I forbindelse med karaktergivning anvendes 7-trinsskalaen. Karakteren udtrykker graden af opfyldelse af de faglige mål.

Oversigt over karakterskalaen

12	Fremragende	Karakteren 12 gives for den fremragende præstation, der demonstrerer udtømmende opfyldelse af fagets mål, med ingen eller få uvæsentlige mangler.
7	God	Karakteren 7 gives for den gode præstation, der demonstrerer opfyldelse af fagets mål, med en del mangler.
02	Tilstrækkelig	Karakteren 02 gives for den tilstrækkelige præstation, der demonstrerer den minimalt acceptable grad af opfyldelse af fagets mål.

Græsk C. Karakterbeskrivelser for mundtlig prøve

Nedenfor præsenteres eksempler på beskrivelser af karaktererne 12, 7 og 02. Disse beskrivelser har alene vejledende karakter. Bedømmelserne af de konkrete præstationer skal ske på baggrund af:

- de faglige mål (læreplanens stk. 2.1)
- bedømmelseskriterierne (læreplanens stk. 4.3)
- et professionelt, fagligt skøn
- en samlet vurdering af præstationen.

Karakter	Betegnelse	Beskrivelse
12	Fremragende	Eksaminanden oversætter selvstændigt en lettere græsk tekst til korrekt dansk med kun uvæsentlige mangler. Eksaminanden anvender sikkert morfologisk viden i den syntaktiske analyse. Eksaminanden gør rede for tekststykkets indhold og sætter det i et relevant kulturhistorisk perspektiv.
7	Godt	Eksaminanden oversætter overvejende sikkert en lettere græsk tekst til dansk. Der er en del mangler. Eksaminanden anvender i rimelig grad morfologisk viden i den syntaktiske analyse. Eksaminanden kan i rimelig grad gøre rede for tekststykkets indhold og sætte det i et relevant kulturhistorisk perspektiv.
02	Tilstrækkeligt	Eksaminanden oversætter usikkert en lettere græsk tekst til dansk. Eksaminanden anvender i mindre grad morfologisk viden i den syntaktiske analyse. Eksaminanden kan i mindre grad gøre rede for tekststykkets indhold og sætte det i et relevant kulturhistorisk perspektiv.